

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

การประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย

The Evaluation on Thailand's Retirement Saving System

จิรเดช ภาณุรัตน์ (Jeeradach Panurattana)¹ มนูญ โต๊ะยามา (Manoon Toyama)²สุชาดา ตั้งทางธรรม (Suchada Tungthangthum)³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยด้านความครอบคลุม ประชากร ความเพียงพอของรายได้ และความยั่งยืนทางการคลัง การศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายปีในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2559 ประกอบด้วย จำนวนประชากรวัยแรงงาน ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในระบบประกันสังคม รายงานสถานการณ์ด้านการคลัง การออมและการลงทุน โดยการศึกษาความครอบคลุมประชากรวัยแรงงานทั้งในและนอก ระบบ ความเพียงพอของรายได้ต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานภายหลังเกษียณอายุ และความยั่งยืนทางการคลังของประเทศไทยในอนาคต มีการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์อนุกรมเวลา และสมการถดถอยอย่างง่าย ผลการศึกษาพบว่า การประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยด้านครอบคลุมมีความครอบคลุมประชากรวัยแรงงานในระบบทั้งหมด ยกเว้นแรงงานนอกระบบบางส่วนและแรงงานที่ไม่อยู่ในตลาด แต่มีปัญหาด้านความเพียงพอของรายได้ที่ประชากรบางกลุ่มซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีรายได้ภายหลังเกษียณอายุอัตราร้อยละ 19 ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน และจะมีปัญหาความไม่ยั่งยืนทางการคลังเนื่องจากเป็นภาระต้องงบประมาณที่เพิ่มขึ้นเป็นประจำทุกปีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10 นอกจากนี้ การที่ประชากรเข้าสู่ผู้สูงวัยมากขึ้นแล้วย่อมมีผลกระทบต้องลงทุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อ GDP และระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งปัญหาการจัดทำงบประมาณแบบสมดุลในอนาคต

คำสำคัญ การประเมินระบบการออม การออมเพื่อการเกษียณอายุ ความครอบคลุมประชากรวัยแรงงาน ความเพียงพอของรายได้หลังเกษียณอายุ และความยั่งยืนทางการคลัง

¹ นักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jeeradach@po.go.th

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช m007toyama@yahoo.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. อติต อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

Abstract

This study aims to evaluate on Thailand's retirement saving systems namely coverage of population, adequacy of their income, and fiscal sustainability. The study used secondary data as time series data annually during the years 2540 - 2559 B.E. consists of the working age population, Gross Domestic Product, old aged allowance in social security system, fiscal reporting data, investment and saving data. Accordingly, the study covered the working age population in both formal and informal, the adequacy of their income to basic living after retirement, and the fiscal sustainability of the country in the future. The data were analyzed in descriptive and quantitative methods using descriptive statistics, time series analysis, and simple regression equations. The evaluation on Thailand's retirements saving system shows that the system covers most part of the working population, but low participation is among informal workers and working-age people who are not currently in the labor force. For the adequacy rate 19%, most Thai people are at risk to have inadequate income to afford to meet basic needs after retirement. The unsustainable fiscal burden on the government budget had increased an average rate 10% every year due to the increase in elderly population, thus affected the budget using in the infrastructure developing investment averaging rate 4% per GDP and the economic system, including the preparation of balanced budgets in the future.

Keywords: Evaluation on retirement saving system, Coverage of the working age population, Adequacy of retirement income and the fiscal sustainability

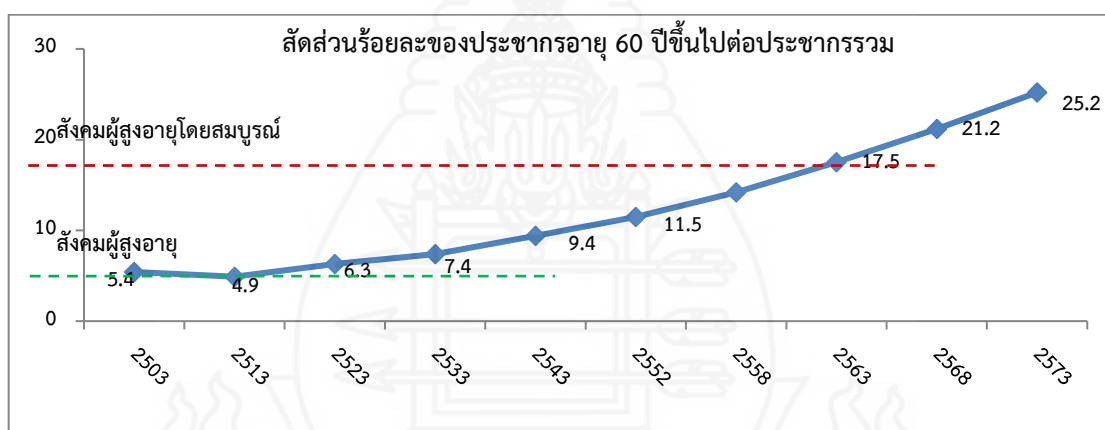
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society⁴) เกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) อัตราการเกิดลดต่ำลง และ (2) อัตราการมีชีวิตที่ยืนยาวมากขึ้น จากการพัฒนาการทางการแพทย์ และความตระหนักเรื่องสุขภาพของประชากร รวมทั้งประชากรส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในวัยแรงงาน และผู้สูงอายุได้มีการดูแลตนเองให้มีสุขภาพแข็งแรงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากร ทั้งประชากรในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว (More Developed Countries) และประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนา (Less Developed Countries)

สำหรับกรณีประเทศไทยพบว่ากำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551⁵ เป็นต้นมา จากภาพที่ 1 และข้อมูลตารางที่ 1 โดยร้อยละ 10 ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และจากการคาดการณ์ในปี พ.ศ. 2568 ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งประชากรสูงอายุจะมีถึงร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรไทย และในปี พ.ศ. 2578 หรือในอีก 20 ปี ประเทศไทยจะเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) โดยประมาณการว่าจะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ 30⁶ ของจำนวนประชากรไทยทั่วประเทศ

ภาพที่ 1 แสดงข้อมูลการเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย 2543 – 2573 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย

⁴ องค์การสหประชาชาติให้คำนิยามว่ากรณีประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมด กล่าวได้ว่าประเทศนั้นได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 24 ตามลำดับ ส่วนสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด จะมีจำนวนของประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 25 ของประชากรทั้งหมด

⁵ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

⁶ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของประชากรสูงอายุปี พ.ศ. 2537 – 2557

ปีที่สำรวจ	จำนวนผู้สูงอายุ	ร้อยละ
2537	4,011,854	6.8
2545	5,969,030	9.4
2550	7,020,959	10.7
2554	8,266,304	12.2
2557	10,014,699	14.9

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจประชากรผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

การที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนั้น จะส่งผลกระทบต่อประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะประเด็นต่อไปนี้

(1) สัดส่วนร้อยละของประชากรวัยแรงงานลดลงต่อประชากรทั้งหมด ซึ่งส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ภาครัฐลดลง และอาจส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ลดลงเช่นเดียวกัน

(2) ภาวะการพึ่งพาของประชากรวัยสูงอายุต่อประชากรวัยแรงงานจะเพิ่มสูงขึ้น

(3) ภาครัฐมีค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ผู้สูงอายุมีรายได้ที่ลดลง หรือไม่มีรายได้เลย

ทั้งนี้ ภาครัฐมีนโยบายที่สำคัญเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุภายหลังเกษียณอายุ อาทิเช่น การจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) โดยที่นางนพพร วิริยานุพงศ์ (2555). ได้มีการศึกษาและพบว่า กอช. เป็นเครื่องมือในการสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ประชาชนในวัยชราได้ ทั้งนี้สมาชิกของกองทุนจะได้รับการดูแลจากภาครัฐจนสิ้นอายุขัย และคาดว่ากองทุนดังกล่าวจะครอบคลุมประชากรที่ไม่อยู่ในระบบการออมเพื่อการชราภาพประมาณ 35 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 53 ของประชากรทั้งหมด และสรุปว่าการสร้างหลักประกันดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการคลังร่วมกับ Deloitte & Touche Consulting Group ประเทศไทย (2545). มีผลของการศึกษาพบว่ารายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และมีชีวิตความเป็นอยู่ในระดับพื้นฐาน หรือมีอัตราทดแทนรายได้หลังเกษียณอายุ (Replacement Rate) ควรจะอยู่ในอัตราทดแทนประมาณร้อยละ 50 – 60 ของเงินเดือนเดือนสุดท้าย ได้แก่ ข้าราชการที่อยู่ในระบบบำนาญแบบเดิม และเป็นสมาชิกของ กบข. โดยมีรายได้หลังเกษียณอายุเป็นเงินบำนาญร้อยละ 50 – 70 และอยู่ในเกณฑ์ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน

โดยที่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยมีความหลากหลายรูปแบบ ตามมาตรฐานของธนาคารโลก สำหรับการรองรับสังคมผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีพขั้นพื้นฐานได้ด้วยการออมจำนวนขั้นต่ำ เพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพภายหลังเกษียณอายุ และไม่อยู่ภายใต้เส้นความยากจนกระทั่งสิ้นอายุขัย โดยที่ธนาคารโลกได้กำหนดรูปแบบการออมทั้งภาคสมัครใจ และภาคบังคับ ภายใต้ทฤษฎีเสาหลัก 5 เสาตามนิยามของธนาคารโลก (ระบบบำนาญ)⁷ ดังต่อไปนี้

เสาหลักที่ 0 : A Non-Contribution System “Zero Pillar” เป็นระบบหลักประกันทางสังคมที่ประชาชนไม่ต้องมีการออม หรือจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนแต่อย่างใด ภาครัฐให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนในวัยเกษียณอายุแบบให้เปล่า

⁷ การสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณอายุให้คนไทย. ฝ่ายวิจัย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. กันยายน 2557.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

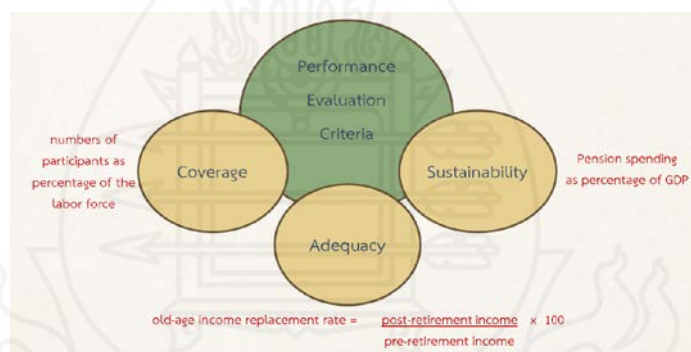
เสาหลักที่ 1 : A Mandatory System “First Pillar” เป็นระบบบำนาญภาคบังคับให้แก่ประชาชน ซึ่งได้กำหนดผลประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังเกษียณอายุ โดยมีการกำหนดให้นายจ้าง ลูกจ้าง หรือภาครัฐ จ่ายเงินเข้ากองทุน (Defined Benefit System)

เสาหลักที่ 2 : A Mandatory System “Second Pillar” เป็นระบบบำนาญภาคบังคับให้แก่ประชาชน ซึ่งกำหนดจำนวนเงินสะสมเข้ากองทุนเพื่อรองรับการเกษียณอายุ (Defined Contribution System) เพื่อให้ผู้ทำการออมจะได้รับเงินสะสมพร้อมผลตอบแทนจากกองทุนเมื่อเกษียณอายุเป็นเงินก้อน หรือเป็นรายเดือน

เสาหลักที่ 3 : A Voluntary System “Third Pillar” เป็นระบบบำนาญภาคสมัครใจ โดยกำหนดจำนวนเงินออมเพื่อการเกษียณอายุ (Defined Contribution System) ซึ่งผู้ออมจะได้รับเงินที่ออมไว้ พร้อมผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเมื่อเกษียณอายุ

เสาหลักที่ 4 : A Non-financial System “Fourth Pillar” เป็นระบบที่ใช้ทรัพย์สิน และการเข้าถึงสวัสดิการอื่น ๆ เพื่อรองรับการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ

สำหรับการประเมินสมรรถนะของระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุนั้นทางธนาคารโลกได้มีการกำหนดการประเมินสมรรถนะของระบบบำนาญที่ประกอบด้วย ความครอบคลุม ความเพียงพอ และความยั่งยืน ดังนี้

ภาพที่ 2 การประเมินสมรรถนะของธนาคารโลกบนระบบบำนาญ

- ที่มา : 1. PENSION SYSTEMS AND REFORM CONCEPTUAL FRAMEWORK. Robert Holzmann, Richard Paul Hinz and Mark Dorfman, June 2008.
2. Dr.Sartsada and Mrs.Navaporn Wiriyapong. 2015.

จากภาพที่ 2 การประเมินระบบการออมในมิติความครอบคลุม (Coverage) มีตัวชี้วัดด้วยสัดส่วนร้อยละของประชากรวัยแรงงานที่เข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุต่อประชากรวัยแรงงาน โดยที่สัดส่วนเข้าใกล้ร้อยละ 100 แสดงว่ามีแรงงานในระบบและนอกระบบเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุดังกล่าวเกือบทั้งหมด ดังนั้น การประเมินระบบการออมจึงมีความครอบคลุมในประชากรวัยแรงงานทั้งหมดได้ พิจารณาในมิติความเพียงพอ (Adequacy) การคำนวณหาอัตราเงินทดแทนเป็นสัดส่วนร้อยละของรายได้หลังเกษียณอายุเมื่อเปรียบเทียบกับเป็นร้อยละของรายได้ในวัยทำงาน ซึ่งผู้ได้รับบำนาญจะยังคงรักษาสภาพการดำรงชีพได้เหมือนกับก่อนการเกษียณอายุ และพิจารณาในมิติความยั่งยืน (Sustainability) มีตัวชี้วัดหลายตัวที่เกี่ยวข้อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้น ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และสมรรถนะของระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยทั้ง ๆ ที่โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องใช้งบเงินบำนาญในงบประมาณแผ่นดินที่นับวันจะสูงขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงเห็นว่าควรมีการดำเนินการศึกษาโดยมุ่งความสนใจในเรื่องของประสิทธิภาพและสมรรถนะของระบบดังกล่าว อีกทั้งภาครัฐมีการจัดตั้งกองทุนที่มีความหลากหลาย และควรที่จะต้องดำเนินการประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย ซึ่งได้นำวิธีการประเมินของธนาคารโลกที่นับเป็นมาตรฐานสากล เพื่อประเมินสมรรถนะระบบบำนาญหรือระบบประกันการออมสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย สำหรับใช้ประโยชน์ในการเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนงบประมาณและหาแนวทางในการบริหารจัดการระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะช่วยลดภาระทางการคลัง ในขณะเดียวกันให้มีความครอบคลุม ความเพียงพอ และการสร้างความยั่งยืนทางการคลังของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย ด้านความครอบคลุมประชากร ความเพียงพอของรายได้ และความยั่งยืนทางการคลัง

กรอบแนวคิดการศึกษา

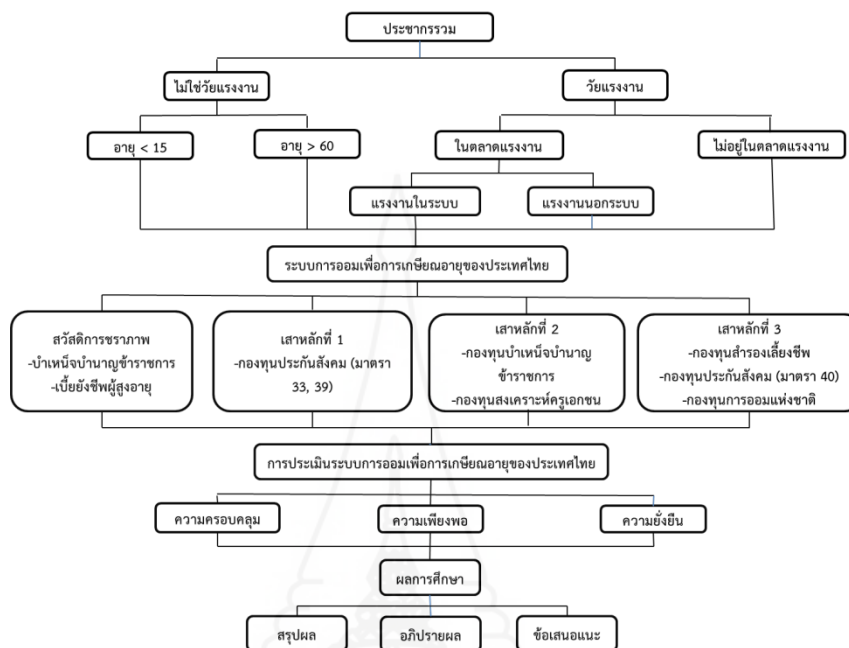
การศึกษาเพื่อประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย ได้ใช้กรอบแนวทางการประเมินที่เป็นมาตรฐานสากลของธนาคารโลก ด้านความครอบคลุมของประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ด้านความเพียงพอของรายได้ในการดำรงชีพขั้นพื้นฐานภายหลังการเกษียณอายุ และด้านความยั่งยืนเพื่อลดภาระทางการคลังของประเทศไทยโดยที่นโยบายการคลังไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและไม่เบียดบังงบประมาณรายจ่ายด้านการพัฒนาประเทศ⁸

⁸ หนึ่งในองค์ประกอบของตัวชี้วัดและเป้าหมายของกรอบความยั่งยืนทางการคลัง กระทรวงการคลัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ ได้แก่ การคำนวณหาค่าเฉลี่ยร้อยละ การเปรียบเทียบเพื่อคำนวณหาสัดส่วนร้อยละของข้อมูล การหาความสัมพันธ์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยการประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาโดยใช้สมการถดถอยเพื่อการพยากรณ์ค่าแนวโน้มของข้อมูลเศรษฐกิจมหภาคจนถึงปี พ.ศ. 2565 ในส่วนของข้อมูล GDP และข้อมูลงบประมาณประจำปี ประกอบด้วยตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ดังสมการ

$$Y = a + bt$$

ตัวแปรตาม (Y) เป็นข้อมูลด้านเศรษฐกิจมหภาค จัดเก็บรวบรวมเป็นรายปี โดยมีรายการของข้อมูลดังตัวอย่างเช่น ข้อมูล GDP และข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยเป็นมูลค่าล้านบาท

ตัวแปรอิสระ (t) หน่วยที่ใช้คือ ปี พ.ศ. ตัวอย่างเช่น ข้อมูล 1) ปี พ.ศ. 2540 – 2558 (ปี พ.ศ. 2559 เป็นตัวเลขประมาณการของหน่วยงาน) เป็นตัวแปรหลัก สำหรับการประมาณการ GDP ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2565 และ 2) ปี พ.ศ. 2540 – 2558 (ปี พ.ศ. 2559 เป็นตัวเลขประมาณการงบประมาณของหน่วยงาน) เป็นตัวแปรหลัก สำหรับการประมาณการข้อมูลวงเงินงบประมาณ งบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายลงทุน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2565 เป็นต้น

รวมทั้ง การเชื่อมโยงข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ เพื่อทำการประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานสากล ตามเกณฑ์การประเมินที่เป็นมาตรฐานของธนาคารโลก 3 ด้าน ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

(1) การวิเคราะห์ด้านความครอบคลุมของระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างของประชากร ซึ่งมีสิทธิได้รับหลักประกันทางสังคมกรณีชราภาพ

(2) การวิเคราะห์ด้านความเพียงพอ ของระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย โดยการวิเคราะห์ความเพียงพอของรายได้หลังเกษียณอายุต่อการดำรงชีพของประชากรวัยแรงงานในระบบและนอกระบบ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละของรายได้หลังเกษียณอายุต่อรายได้ก่อนการเกษียณอายุ

(3) การวิเคราะห์ด้านความยั่งยืน เป็นการวิเคราะห์ภาระงบประมาณเปรียบเทียบกับ GDP

ผลการวิเคราะห์

(1) การวิเคราะห์ด้านความครอบคลุมของระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย เป็นการประเมินระบบการออมของภาครัฐที่ได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้น สำหรับการให้ความช่วยเหลือประชากรในวัยชราภาพ โดยวิเคราะห์จากสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานในการเข้าถึงระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุต่อประชากรวัยแรงงานทั้งหมด

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรผู้มีสิทธิได้รับหลักประกันทางสังคมกรณีชราภาพ จำแนกตามวัยแรงงานและกลุ่มแรงงาน

ประชากร (คน)	วัยแรงงาน/ ไม่ใช่วัยแรงงาน	กลุ่มแรงงาน	จำนวน (ล้านคน)	สัดส่วนต่อประชากร ทั้งหมด (ร้อยละ)
65.1	ไม่ใช่วัยแรงงาน	อายุน้อยกว่า 15 ปี	11.79	18.11
		อายุมากกว่า 60 ปี	10.35	15.90
		รวม	22.14	34.01
	วัยแรงงาน	อยู่ในตลาดแรงงาน	34.42	52.87
		ในระบบ	16.49	25.33
		นอกระบบ	17.93	27.54
		ไม่อยู่ในตลาดแรงงาน	8.54	13.12
		รวม	42.96	65.99

ที่มา : ข้อมูล ณ ธันวาคม 2558 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และกระทรวงแรงงาน

หมายเหตุ : คำนวณโดยผู้ศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ภาพที่ 4 ประชากรวัยแรงงานในระบบและนอกระบบกับการออมเพื่อการเกษียณอายุ
ที่มา : ข้อมูล ณ ธันวาคม 2558 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และกระทรวงแรงงาน

ผลการศึกษาวิเคราะห์ พบว่าประชากรวัยแรงงานในระบบจำนวนประมาณ 16 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 37 ของประชากรวัยแรงงานเป็นแรงงานที่มีหลักประกันด้านสุขภาพตามการออมภาคบังคับ ได้แก่ สวัสดิการสุขภาพ สาหลักที่ 1 สาหลักที่ 2 และ สาหลักที่ 3 ตามลำดับ ส่วนแรงงานนอกระบบและแรงงานที่ไม่อยู่ในตลาดแรงงานประมาณ 24 ล้านคน ไม่อยู่ในระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ หรือคิดเป็นร้อยละ 89

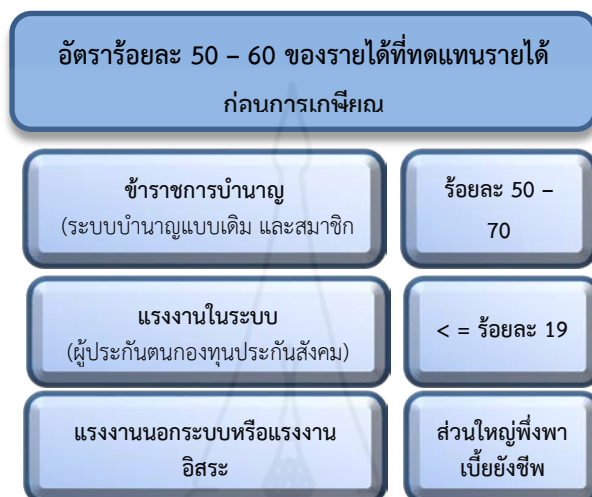
ดังนั้น แรงงานนอกระบบและแรงงานที่ไม่อยู่ในตลาดแรงงานมีเพียงจำนวนประมาณ 3 ล้านคน หรือร้อยละ 17 มีการออมเพื่อการเกษียณอายุ ได้แก่ กองทุนประกันสังคม (มาตรา 40) และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งเป็นภาคสมัครใจ ในส่วนประชากรในวัยแรงงานที่ไม่อยู่ในตลาดแรงงานจำนวนประมาณ 9 ล้านคนนั้น อาจจะอยู่ในภาคการศึกษา หรือไม่ทำงาน หรือว่างงาน หรือคนพิการ แต่อย่างไรก็ตามแรงงานนอกระบบและประชากรที่ไม่มีอยู่ในตลาดแรงงานเหล่านี้ เมื่อยามชราภาพจะได้รับเบี้ยยังชีพเมื่ออายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งจะเห็นว่ารัฐบาลได้จัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในวัยชราได้ครอบคลุมทั้งหมดตามมาตรฐานของธนาคารโลกประมาณร้อยละ 100

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

(2) การวิเคราะห์ด้านความเพียงพอ

ภาพที่ 5 อัตราร้อยละของรายได้ของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ที่สามารถทดแทนรายได้
หลังเกษียณอายุเพื่อให้มีความเพียงพอ

ผลการวิเคราะห์ด้านความเพียงพอของรายได้หลังเกษียณอายุต่อการดำรงชีพ พบว่าข้าราชการบำนาญแบบเดิม และสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ มีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้เดิม ส่วนแรงงานในระบบซึ่งเป็นผู้ประกันตนของกองทุนประกันสังคมมีรายได้เพียงร้อยละ 19 และแรงงานนอกระบบหรือแรงงานอิสระนั้นส่วนใหญ่เมื่อเกษียณอายุแล้วจะพึ่งพาเพียงเบี้ยยังชีพ

(3) การวิเคราะห์ด้านความยั่งยืน

ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของไทยสิ่งสำคัญที่สุด คือ ภาระทางการคลังภาครัฐในอนาคต ซึ่งภาครัฐจะต้องไม่แบกรับภาระด้านงบประมาณที่สูงขึ้นมากเกินไป และไม่กระทบต่อการจัดหางบประมาณแบบสมดุล⁹ รวมทั้งจะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ซึ่งเป็นโจทย์ที่ภาครัฐจะต้องสร้างความยั่งยืนต่อระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้ สำหรับการดูแลด้านสวัสดิการให้แก่ประชาชนได้ทั้งหมด และก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ภาระงบประมาณโดยรวม

จะต้องอาศัยข้อมูล GDP เพื่อทำการเปรียบเทียบสัดส่วนร้อยละกับวงเงินงบประมาณ งบรายจ่ายประจำ และงบลงทุน เพราะจะมีผลต่องบประมาณส่วนหนึ่งที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของไทยในรูปแบบเบี้ยยังชีพแบบถ้วนหน้า และเงินสมทบในกองทุนต่าง ๆ ซึ่งจำนวนเงินงบประมาณดังกล่าว หากมีการเติบโตมากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนทางการคลัง

⁹ ตัวชี้วัดและเป้าหมายของกรอบความยั่งยืนทางการคลัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

เนื่องด้วย การพยากรณ์ข้อมูลของ GDP และข้อมูลของวงเงินงบประมาณในอนาคตจากสมการถดถอยอย่างง่าย ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่าง GDP วงเงินงบประมาณ งบประมาณรายจ่าย และงบลงทุน กับปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 – 2559 เป็น 0.99, 0.97, 0.98 และ 0.76 ตามลำดับ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของ ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ GDP วงเงินงบประมาณ และงบประมาณรายจ่าย ค่อนข้างสูง แต่อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของงบลงทุนไม่สูงมาก ซึ่งได้แสดงผลการคำนวณไว้ในตารางที่ 2

ในปี พ.ศ. 2540 มีมูลค่าของ GDP เป็น 4,695,277 ล้านบาท มีวงเงินงบประมาณเป็น 944,000 ล้านบาท รายจ่าย ประจำมีมูลค่าวงเงิน 528,293.2 ล้านบาท และรายจ่ายลงทุนจำนวน 391,209.7 ล้านบาท ทั้งนี้คิดเป็นสัดส่วนวงเงิน งบประมาณร้อยละ 20.11 สัดส่วนรายจ่ายประจำร้อยละ 11.25 และสัดส่วนรายจ่ายลงทุนร้อยละ 8.33 ต่อ GDP อีกทั้งพบว่า สัดส่วนร้อยละของรายจ่ายประจำต่อวงเงินงบประมาณคิดเป็นร้อยละ 56 ทำให้วงเงินที่เหลืออีกร้อยละ 44 เป็นงบลงทุน และงบ อื่น ๆ ซึ่งภาครัฐสามารถนำวงเงินที่เหลือดังกล่าวไปดำเนินการพัฒนาประเทศได้

ในช่วงระยะเวลา 10 ปี พบว่าปี พ.ศ. 2550 มีมูลค่าของ GDP เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 8,846,471 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2540 คิดเป็น 1.88 เท่า หรือ 2 เท่า โดยมีวงเงินงบประมาณจำนวน 1,566,200 ล้านบาท คิดเป็น 1.65 เท่า งบรายจ่ายประจำคิดเป็น 2.15 เท่า และงบลงทุนคิดเป็น 0.96 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2540 ซึ่งจะเห็นว่าวงเงิน งบประมาณรายจ่ายเพิ่มสูงขึ้นมากกว่างบลงทุน ในกรณีนี้ หากพิจารณาในด้านสัดส่วนร้อยละต่อ GDP พบว่าในปี พ.ศ. 2550 มีสัดส่วนงบประมาณทั้งหมดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.70 สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 12.84 และสัดส่วนงบ ลงทุนคิดเป็นร้อยละ 4.24 ต่อ GDP ตามลำดับ

เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2559 งบประมาณ ภาครัฐบางส่วนได้ถูกจัดสรร เพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุนประชากรในรูปแบบของเบี้ยยังชีพ และเงินสมทบที่เพิ่มสูงขึ้น พิจารณาจากงบประมาณรายจ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับ GDP ที่ได้กำหนดไว้จำนวน 14,034,300 ล้านบาท โดยรัฐบาลได้กำหนด วงเงินงบประมาณที่สูงถึง 2,776,000 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.78 ต่อ GDP และงบรายจ่ายประจำเป็น 2,132,778.9 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.02 ต่อ GDP พร้อมนี้รัฐบาลได้จัดสรรงบลงทุนจำนวน 559,354.3 ล้าน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.99 ต่อ GDP เช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ. 2550

แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าของ GDP ในปี 2550 กับ GDP ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าเพิ่มขึ้นเป็น 1.58 เท่า และวงเงิน งบประมาณของปี พ.ศ. 2559 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 1.77 เท่า และงบประมาณรายจ่ายประจำเพิ่มขึ้นคิดเป็น 1.87 เท่า อีกทั้ง วงเงินงบลงทุนเพิ่มขึ้นคิดเป็น 1.49 เท่าจากปี พ.ศ. 2550 แสดงว่ามีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นใน ปี พ.ศ. 2559 เมื่อเทียบกับงบประมาณที่ได้รับในปี พ.ศ. 2550 โดยอนุมานได้ว่าอาจจะมีการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบของเงินอุดหนุนให้แก่ ท้องถิ่น รวมทั้งจ่ายเป็นเงินสมทบภาครัฐในกองทุนสวัสดิการภาครัฐให้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ในช่วงระยะเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2565 พบว่ามีสัดส่วนร้อยละของวงเงินงบประมาณเมื่อเทียบกับ GDP อยู่ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 18.33 แต่สัดส่วนของรายจ่ายประจำต่อ GDP มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีอัตราเฉลี่ย 13.76 พร้อมนี้สัดส่วนของงบลงทุนมีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.96 ต่อ GDP ซึ่งจะเห็นว่าการจัดสรรงบสำหรับการลงทุนภาครัฐมีอัตรา เฉลี่ยค่อนข้างน้อย อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศได้ในอนาคต เพราะงบประมาณส่วนใหญ่ถูก จัดสรรเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำ และเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาระทางการคลังได้ในอนาคต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ วงเงินงบประมาณ รายจ่ายและงบลงทุน ปี พ.ศ. 2540 – 2565

ปีพ.ศ.	GDP (ปีงบประมาณ) ล้านบาท	วงเงินงบประมาณ ล้านบาท	รายจ่ายประจำ ล้านบาท	รายจ่ายลงทุน ล้านบาท	การขาดดุล/ เกินดุล	งบประมาณ/ GDP (ร้อยละ)	สัดส่วน รายจ่าย/ GDP (ร้อยละ)	สัดส่วน ลงทุน/ GDP (ร้อยละ)	สัดส่วนขาด ดุล/เกินดุล ต่อ GDP
2540	4,695,277	944,000	528,293.4	391,209.7	- 19,000.0	20.11	11.25	8.33	-๐.๔
2541	4,710,587	800,000	512,331.1	256,432.8	- 17,980.0	16.98	10.88	5.44	-๐.๔
2542	4,739,558	825,000	586,115.1	233,534.7	- 25,000.0	17.41	12.37	4.93	-๐.๕
2543	4,989,221	860,000	635,585.1	217,097.6	- 110,000.0	17.24	12.74	4.35	-๒.๒
2544	5,304,426	910,000	679,286.5	218,578.2	- 105,000.0	17.16	12.81	4.12	-๒.๐
2545	5,628,548	1,023,000	773,714.1	223,617.0	- 200,000.0	18.18	13.75	3.97	-๓.๖
2546	6,168,364	999,900	753,454.7	211,493.5	- 174,900.0	16.21	12.21	3.43	-๒.๘
2547	6,757,787	1,163,500	836,544.4	292,800.2	- 99,900.0	17.22	12.38	4.33	-๑.๕
2548	7,454,607	1,250,000	881,251.7	318,672.0	-	16.77	11.82	4.27	๐.๐
2549	8,252,527	1,360,000	958,477.0	358,335.8	-	16.48	11.61	4.34	๐.๐
2550	8,846,471	1,566,200	1,135,988.1	374,721.4	- 146,200.0	17.70	12.84	4.24	-๑.๗
2551	9,752,663	1,660,000	1,213,989.1	400,483.9	- 165,000.0	17.02	12.45	4.11	-๑.๗
2552	9,443,365	1,951,700	1,411,382.4	429,961.8	- 347,060.5	20.67	14.95	4.55	-๓.๗
2553	10,614,376	1,700,000	1,434,710.1	214,369.0	- 350,000.0	16.02	13.52	2.02	-๓.๓
2554	11,366,038	2,169,967	1,667,439.7	355,484.6	- 400,000.0	19.09	14.67	3.13	-๓.๕
2555	11,770,577	2,380,000	1,840,672.6	438,555.4	- 400,000.0	20.22	15.64	3.73	-๓.๔
2556	12,854,240	2,400,000	1,900,476.7	450,373.8	- 300,000.0	18.67	14.78	3.50	-๒.๓
2557	13,061,818	2,525,000	2,017,625.8	441,128.6	- 250,000.0	19.33	15.45	3.38	-๑.๙
2558	13,415,830	2,575,000	2,027,858.8	449,475.8	- 250,000.0	19.19	15.12	3.35	-๑.๙
2559	14,034,300	2,776,000	2,132,778.9	559,354.3	- 390,000.0	19.78	15.20	3.99	-๒.๘
2560	14,434,973	2,754,650	2,173,790.0	477,552.1		19.08	15.06	3.31	๐.๐
2561	14,981,825	2,865,382	2,266,875.0	490,482.4		19.13	15.13	3.27	๐.๐
2562	15,528,676	2,976,114	2,359,960.0	503,412.7		19.17	15.20	3.24	๐.๐
2563	16,075,528	3,086,846	2,453,045.0	516,343.0		19.20	15.26	3.21	๐.๐
2564	16,622,380	3,197,578	2,546,130.0	529,273.3		19.24	15.32	3.18	๐.๐
2565	17,169,232	3,308,310	2,639,215.0	542,203.6		19.27	15.37	3.16	๐.๐

ที่มา : ข้อมูล GDP ปี พ.ศ. 2540-2559 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559 เป็นปีงบประมาณ

- หมายเหตุ : 1. ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี พ.ศ. 2540 – 2559 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559
2. ข้อมูลอื่น ๆ จากรายงานสถานการณ์ด้านการคลัง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำนักนโยบายการคลังสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

3. ข้อมูลปี พ.ศ. 2560 – 2565 เป็นข้อมูลประมาณการโดยการพยากรณ์แนวโน้มของข้อมูล
4. กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) การวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณภาครัฐเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ

ปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลกำหนดกรอบวงเงินงบประมาณเป็นจำนวน 2,720,000 ล้านบาท โดยภาครัฐจะต้องจ่ายเงินบำนาญเพื่อการชราภาพเป็นจำนวน 310,745 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 จำนวนร้อยละ 9.3 ซึ่งแยกเป็นเบี้ยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.98 กองทุนประกันสังคมเพิ่มขึ้นร้อยละ 53.54 เงินเบี้ยหวัดข้าราชการบำนาญเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.66 ส่วนเงินกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการลดลงเพียงเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 0.4 เท่านั้น เนื่องจากว่าข้าราชการบางกลุ่มลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุน และในส่วนของกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) รัฐบาลโดยกระทรวงการคลังได้มีการเปิดดำเนินการเพื่อรับสมาชิกของ กอช. เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ณ ทำเนียบรัฐบาล ดังนั้น ในเบื้องต้นรัฐบาลจึงได้จัดสรรเงินงบประมาณจำนวน 633 ล้านบาทให้แก่กองทุนดังกล่าว

จากตัวเลขประมาณการในปี พ.ศ. 2560 – 2568 หรือในอีก 10 ปีข้างหน้า พบว่าในปี พ.ศ. 2568 รัฐบาลจะต้องรับภาระในการจัดสรรงบประมาณสำหรับจ่ายเข้าสู่ระบบบำนาญเพื่อการชราภาพเป็นจำนวนประมาณ 724,954 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนร้อยละที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 คิดเป็นร้อยละ 233.29 หรือ 2.33 เท่า และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.22 ต่อ GDP หรือสัดส่วนร้อยละ 15.56 ต่อวงเงินงบประมาณ ซึ่งเป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นสูงมาก และเป็นภาระทางการคลังของรัฐบาล ทั้งนี้ในปีงบประมาณดังกล่าวรัฐบาลจะต้องจ่ายบำเหน็จบำนาญให้แก่ข้าราชการที่เกษียณอายุสูงถึง 462,017 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.91 ต่องบประมาณรายจ่ายประจำปี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการจัดสรรงบประมาณภาครัฐเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ
 ปี พ.ศ. 2558 – 2568 หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	GDP (FY)	วงเงิน งบประมาณ (กรณีฐาน)	การ สงเคราะห์ เบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ	กองทุน ประกันสังคม	เงินเบี้ย หวัด บำนาญ บำนาญ ข้าราชการ	เงินสำหรับ กบข.	กบข.	รวมบำนาญ เพื่อการชรา ภาพ	สัดส่วนร้อยละของเงิน ชราภาพต่อ GDP	สัดส่วนร้อยละของเงิน ชราภาพต่อ งบประมาณ
2558	13,415,830	2,575,000	62,577	15,175	160,223	46,351	-	284,326	2.12	11.04
2559	13,949,000	2,720,000	65,066	23,300	175,693	46,053	633	310,745	2.23	11.42
2560	14,613,100	2,733,000	67,206	43,702	229,706	58,333	1,920	400,867	2.74	14.67
2561	15,416,800	3,002,000	70,680	44,729	255,973	68,346	2,400	442,128	2.87	14.73
2562	16,264,800	3,241,000	73,854	45,781	298,257	77,030	2,880	497,802	3.06	15.36
2563	17,159,300	3,445,000	77,007	46,857	329,226	83,784	3,410	540,284	3.15	15.68
2564	18,103,000	3,656,000	80,126	47,958	357,870	90,063	3,898	579,915	3.20	15.86
2565	19,098,700	3,875,000	83,443	49,085	383,955	95,853	4,385	616,721	3.23	15.92
2566	20,149,100	4,155,000	86,731	50,238	411,429	101,636	4,872	654,906	3.25	15.76
2567	21,257,300	4,410,000	90,148	51,419	440,379	108,077	5,359	695,382	3.27	15.77
2568	22,506,700	4,658,000	91,326	52,627	462,017	113,050	5,934	724,954	3.22	15.56

ที่มา : สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2559 เป็นข้อมูลจริง จากเอกสารงบประมาณ ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2559

หมายเหตุ 1. รายการกองทุนประกันสังคมเป็นตัวเลขกรณีชราภาพและสงเคราะห์บุตร

2. ใช้สมมติฐานว่าการตั้งงบประมาณให้แก่กองทุนประกันสังคม และ กบข. ได้เต็มจำนวน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป และไม่มีข้อมูลย้อนหลัง

ดังนั้น การคาดการณ์ว่าภายใน 20 ปีข้างหน้าผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญก็จะทยอยเสียชีวิตลง อาจส่งผลทำให้การจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญลดลงได้บ้าง เพราะข้าราชการส่วนใหญ่ในอีก 20 ปี จะอยู่ในระบบของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการทั้งหมด และจากการวิเคราะห์เห็นได้ว่าภาครัฐจ่ายเงินสมทบเข้าสู่กองทุนมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยมีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.00 ต่อปี รวมทั้งอัตราเฉลี่ยร้อยละของสัดส่วนร้อยละของเงินบำนาญเพื่อการชราภาพต่อ GDP และของสัดส่วนร้อยละของเงินชราภาพต่องบประมาณ พบว่ามีสัดส่วนอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.94 และคิดเป็น 14.71 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษา

การประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยด้านความครอบคลุมประชากร ความเพียงพอของรายได้ และความยั่งยืนทางการคลัง โดยมีผลของการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านความครอบคลุม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ประชากรวัยแรงงานของไทยมีระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุทั้งภาคบังคับ และภาคสมัครใจ โดยมีภาคสมัครใจเพียงร้อยละ 17 ของแรงงานนอกระบบ หรือร้อยละ 11 ของแรงงานนอกระบบและไม่อยู่ในตลาดแรงงานเท่านั้นที่อยู่ในระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ แต่อย่างไรก็ตามประชากรดังกล่าวจะได้รับเบี้ยยังชีพเมื่อเข้าสู่วัยชราภาพจากภาครัฐ ทำให้ประเมินได้ว่ามีความครอบคลุมร้อยละ 100 ของประชากรวัยแรงงานทั้งหมดในกรณีชราภาพ

(2) ด้านความเพียงพอ

ข้าราชการบำนาญแบบเดิมและสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ มีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้เดิม ส่วนแรงงานในระบบซึ่งเป็นผู้ประกันตนของกองทุนประกันสังคมมีรายได้เพียงร้อยละ 19 และแรงงานนอกระบบหรือแรงงานอิสระนั้น ส่วนใหญ่เมื่อเกษียณอายุแล้วจะพึ่งพาเพียงเบี้ยยังชีพโดยรวมประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่จะมีรายได้ภายหลังเกษียณอายุยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานได้

(3) ด้านความยั่งยืน

ผลจากการพยากรณ์ข้อมูล GDP และข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปีจากสมการถดถอย ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล GDP และข้อมูลงบประมาณรายจ่าย กับปีงบประมาณ มีค่าความสัมพันธ์สูงถึงร้อยละ 99 และร้อยละ 98 ตามลำดับ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นงบประมาณด้านการลงทุนมีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำเพียงร้อยละ 76 ซึ่งสอดคล้องกับการที่ภาครัฐบาลนำงบประมาณไปช่วยเหลือสนับสนุนให้แก่ประชาชนวัยเกษียณมากขึ้น ส่งผลทำให้งบลงทุนมีแนวโน้มลดลง ซึ่งผลของการพยากรณ์ข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1) มีภาระงบประมาณที่สูงขึ้นจากการจ่ายเบิกรายจ่ายเงินบำนาญข้าราชการ และเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบในระยะยาวต่อการคลังของรัฐบาลในอนาคตได้

2) ปริมาณของกองทุนเมื่อเทียบกับงบประมาณของรัฐบาล จะเห็นว่าแนวโน้มที่ภาครัฐจะต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้นให้แก่กองทุนต่าง ๆ ประกอบด้วย กองทุนประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับลูกจ้างประจำของส่วนราชการ กองทุนสงเคราะห์ครูฯ กองทุนการออมแห่งชาติ

3) มีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรัฐบาล ด้วยมีประชากรวัยแรงงานที่ลดลงส่งผลทำให้ GDP ลดลง และมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มสูงขึ้น เพราะมีงบการใช้จ่ายในรูปสวัสดิการแก่ประชากรผู้สูงอายุที่มีเพิ่มขึ้น ทำให้ในอนาคตประเทศไทยมีสัดส่วนร้อยละของงบประมาณต่อ GDP เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาตามกรอบแนวทางการดำเนินงานของธนาคารโลก ซึ่งกำหนดให้กรอบการประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ ประกอบด้วย ความครอบคลุมในสัดส่วนร้อยละของประชากรวัยแรงงานเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุต่อประชากรวัยแรงงานทั้งหมด ความเพียงพอของอัตราสัดส่วนร้อยละของรายได้ทดแทนภายหลังเกษียณอายุต่อรายได้ก่อนการเกษียณอายุ และความยั่งยืนทางการคลังเป็นสัดส่วนร้อยละของเงินบำนาญเพื่อการชราภาพต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์ดังกล่าวมีผลของการอภิปรายได้ ดังต่อไปนี้

(1) ด้านความครอบคลุมสำหรับประชากรวัยแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ จากการศึกษาอาจกล่าวได้ว่ามีความครอบคลุมร้อยละ 90 ยกเว้นประชากรวัยแรงงานนอกระบบและอยู่นอกตลาดแรงงานอาจไม่สามารถเข้าถึงระบบการออมได้ (สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2558) ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

1) ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุภาคบังคับ สำหรับแรงงานในระบบ และอยู่ในตลาดแรงงาน ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 – 60 ปี โดยมีสัดส่วนประมาณ 1 ใน 3 ส่วนของประชากรวัยแรงงานทั้งหมด เป็นสมาชิกในกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุนประกันสังคม และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เป็นต้น

2) ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุภาคสมัครใจ โดยมีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานนอกระบบและไม่อยู่ในตลาดแรงงานประมาณ 2 ใน 3 ส่วนของประชากรวัยแรงงานทั้งหมด สามารถเข้าสู่ระบบการออมผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ (นวพร วิริยานุพงศ์, 2555) และกองทุนประกันสังคม (ตามมาตรา 40) ได้

3) ประชากรวัยแรงงานเมื่อเกษียณอายุหรือเข้าสู่วัยชราจะได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งภาครัฐจะจ่ายให้แก่ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้

ดังนั้น ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุด้านความครอบคลุมดังกล่าว มีความครอบคลุมประชากรวัยแรงงานได้เกือบทั้งหมด

(2) ด้านความเพียงพอของรายได้ภายหลังเกษียณอายุ จะมีความเพียงพอเฉพาะประชากรวัยแรงงานในกลุ่มของข้าราชการบำนาญที่จะมีรายได้ร้อยละ 50 ของรายได้ก่อนการเกษียณอายุนั้น แต่สำหรับกลุ่มประชากรวัยแรงงานอื่นส่วนใหญ่ยังไม่มีความเพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยที่ผลการศึกษาคำนวณมูลค่ารายได้ภายหลังเกษียณอายุของกลุ่มประชากรดังกล่าว จะมีรายได้เพียงร้อยละ 19 ของรายได้ก่อนการเกษียณอายุ ซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลของการศึกษาของ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ร่วมกับ Deloitte & Touche Consulting Group (2545) พบว่าประชากรวัยแรงงานในระบบจะมีรายได้สูงถึงร้อยละ 38 ของรายได้ก่อนการเกษียณอายุ

ดังนั้น จะเห็นว่ารายได้ของประชากรวัยแรงงานสำหรับประเทศไทยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพภายหลังเกษียณอายุ

(3) ด้านความยั่งยืนของระบบการออม จากการศึกษาพบว่าระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยที่ภาครัฐได้ดำเนินการจัดตั้งเพื่อรองรับประชากรวัยแรงงานเมื่อเกษียณอายุแล้วนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นภาระทางด้านการคลังทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2555) อีกทั้งในแต่ละปีรัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณค่อนข้างสูงเพื่อสมทบจำนวนเงินออมเข้าสู่กองทุนที่มีการเติบโตขึ้นทุกปี รวมทั้งการจ่ายเบี้ยยังชีพที่สูงขึ้นเพราะมีประชากรเข้าสู่วัยชราภาพมากขึ้นเช่นกัน ยกเว้นกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่จะมีภาระลงได้ในอนาคต อีกทั้งจากการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงมากขึ้น (แอ็กเซล, 2015) ทำให้มีสัดส่วนของประชากรวัยแรงงานลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรโดยรวมทั้งหมด ซึ่งส่งผลทำให้ภาครัฐจัดเก็บรายได้ที่เป็นภาษีอากรของประเทศลดลง และอาจส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงได้ในอนาคต หรืออาจกล่าวได้ว่าสังคมผู้สูงอายุมิผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น การประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย ด้านความยั่งยืนในภาพรวมยังคงมีความยั่งยืนทางการคลังโดยมีงบลงทุนสำหรับการพัฒนาประเทศในแต่ละปีงบประมาณซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายการคลังที่ไม่เบียดเบียนงบประมาณรายจ่ายด้านการพัฒนาประเทศ โดยมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อ GDP และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องด้วยรัฐบาลในปัจจุบันได้ดำเนินการเพื่อให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนประชากรวัยแรงงาน รวมทั้งให้การดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบของรัฐสวัสดิการ นอกจากนี้ รัฐบาลมีการดำเนินนโยบายในการรักษาวินัยทางการคลัง เพื่อสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทยมีประเด็นที่ควรจะดำเนินการปฏิรูป พัฒนา หรือปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ สำหรับการดูแลด้านสวัสดิการเพื่อการชราภาพของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยมีประเด็นในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

(1) ด้านความครอบคลุม สำหรับประชากรวัยแรงงานในระบบ ซึ่งเป็นภาคบังคับ เมื่อเกษียณอายุจะได้รับเบี้ยยังชีพ และเงินออมจากประกันสังคมตามข้อกำหนดแบบถ้วนหน้า แต่เพื่อให้ผลมีความครอบคลุมมากขึ้นสำหรับประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในภาคสมัครใจ และแรงงานนอกระบบ เนื่องจากเป็นกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ไม่แน่นอน ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน ดังนั้นภาครัฐจะต้องดำเนินการในเชิงรุก และสร้างแรงจูงใจ เพื่อดึงดูดจำนวนแรงงานดังกล่าวเข้าสู่ระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ เพื่อให้มีความครอบคลุมทุกครัวเรือน มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้วิธีการวางแผนการเงินสำหรับการใช้จ่ายและเหลืเงินออมไว้ในยามชราภาพ

(2) ด้านความเพียงพอ ภาครัฐจะต้องริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุนภาคบังคับให้ประชากรวัยแรงงานในระบบ ซึ่งเป็นภาคบังคับ ส่งเงินออม นายจ้างสมทบ และภาครัฐในการสนับสนุน โดยกำหนดจำนวนเงินสะสมที่มีการคำนวณรายได้เพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพภายหลังเกษียณอายุ ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเดิมที่เป็นภาคสมัครใจ และภาครัฐควรหาแนวทางในการชะลอการจ่ายเงินบำนาญออกไปได้อีกระยะหนึ่ง และเพิ่มระยะเวลาของการออมเพื่อการเกษียณอายุเพิ่มขึ้น โดยกำหนดอัตราการจัดส่งเงินออม และเงินสะสม หรือเงินสมทบในแต่ละกองทุนตามความเหมาะสมของระบบเศรษฐกิจ และค่าครองชีพที่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการลงทุนของกองทุนที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงขึ้น

(3) ด้านความยั่งยืน ภาครัฐต้องจัดหากองทุนบำนาญที่ช่วยลดภาระด้านการคลังของภาครัฐลงได้ในอนาคต การจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของกองทุนที่ภาครัฐบริหารจัดการ เพื่อลดภาระทางด้านการคลัง การสร้าง ธรรมภิบาลในการบริหารกองทุน และภาคประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการช่วยสร้างความยั่งยืนได้

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นภาครัฐสามารถนำข้อเสนอแนะที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ สำหรับนำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่ระบบบำนาญภาครัฐ หรือการดำเนินนโยบายด้านสวัสดิการแก่ประชากรวัยแรงงาน ซึ่งจะเข้าสู่วัยเกษียณต่อไป เพื่อลดผลกระทบต่อการคลังในอนาคตได้

นอกจากนี้ การประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุของประเทศไทย เป็นระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลในการส่งเสริม และสนับสนุนการประกันรายได้หลังเกษียณอายุให้แก่ประชากรวัยแรงงานทุกกลุ่มทั้งแรงงานในระบบและนอกระบบ แต่ในทางกลับกันสมรรถนะของระบบยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอให้ประชาชนมีรายได้หลังเกษียณอายุในอัตราที่สูงขึ้นได้

เนื่องด้วยรายได้หลังเกษียณของผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ยังมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น และรายได้ที่เหมาะสม ควรจะอยู่ในระดับร้อยละ 50 – 60 ของรายได้ก่อนการเกษียณอายุ อีกทั้งงบประมาณรายจ่ายภาครัฐที่เกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนในด้านการประกันรายได้หลังเกษียณอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลกระทบต่อการคลังได้ในอนาคต และก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม รวมทั้งมีความไม่ยั่งยืนได้ในประเด็นดังกล่าว ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรเสนอให้มีการวิจัยเพิ่มเติมในเชิงลึก สำหรับผู้สนใจที่จะทำการศึกษาต่อยอด ดังต่อไปนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

1) การกำหนดค่าสมมติฐานเพื่อคำนวณหารายได้ที่เพียงพอในแต่ละกลุ่มของประชากรวัยแรงงาน ผู้สนใจสามารถกำหนดสมมติฐานตามความเหมาะสมของสภาพเศรษฐกิจ และความเหมาะสมของแต่ละบริบทที่ควรจะเป็น โดยการใช้สมการในรูปแบบอื่นได้ เช่น ใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน หรือเชิงพหุ เป็นต้น

2) การศึกษาในครั้งนี้ มีความหลากหลายของตัวแปร สำหรับการประเมินระบบการออมในแต่ละเรื่อง ผู้สนใจสามารถจะเลือกการประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุตัวใดตัวหนึ่งได้ เช่น ความครอบคลุม หรือความเพียงพอ หรือความยั่งยืน เป็นต้น ตามลักษณะของความสนใจเพื่อต้องการประเมินการประเมินระบบการออมเพื่อการเกษียณอายุในเชิงลึก

3) ผู้สนใจสามารถทำการศึกษา โดยวิธีการสำรวจข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามเพื่อทำการจัดเก็บข้อมูลได้จากประชากรวัยแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบได้ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในอีกรูปแบบหนึ่ง และมีความหลากหลายของแนวทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการศึกษาข้อมูลของประชากรวัยแรงงานที่อยู่ในภาคเอกชนที่มีรายได้สูง ซึ่งอาจจะได้ผลของการศึกษาที่แตกต่างกัน หรือใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2556). ระบบการออมเพื่อการเกษียณตามหลักสากล สืบค้นจาก

<https://www.gpf.or.th/thai2013/about/pension.asp>.

นพพร วิริยานุพงศ์. (2555). กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

Dr.Krisada – SlideShare. (2559). บทที่ 4 การพยากรณ์ by สืบค้นจาก <http://www.slideshare.net/DrKrisada/4-38686829>.

ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนางศ์. (2559). ประชากรไทยในอนาคต. สืบค้นจาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/Conferencell/Article/Article02.htm>

วนิดา ธนประโยชน์ศักดิ์. (2553). โครงสร้างประชากรไทยกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สืบค้นจาก <http://biology.ipst.ac.th/?p=913>

เศรษฐศาสตร์นำรู้ อนุกรมเวลา (Time Series). (2559). สืบค้นจาก www.fpo.go.th/S-I/Source/ECO/ECO24.htm

สุภาณี จันทรมาศ. (2556). การพัฒนาระบบการออมเพื่อการชราภาพของแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

สุวัฒนา ศรีภิรมย์. (2552). การดำเนินงานเพื่อให้มีระบบการออมเพื่อการชราภาพสำหรับแรงงาน กองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นจาก www.nesdb.go.th

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). ประมวลสถิติสำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2554 สืบค้นจาก www.nso.go.th

สำนักนโยบายการออมและการลงทุน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) และสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

คลัง (สวค.) กระทรวงการคลัง. (2548). *การออม การลงทุน และการประเมินระบบความปลอดภัยทางสังคมของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2555). *โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมของภาคสาธารณะเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2559). *รายงานสถานการณ์ด้านการคลัง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ตั้งแต่ตุลาคม 2558 – พฤษภาคม 2559*.

Axel van Trotsenburg. (2015). *Live Long and Prosper : Aging in East Asia and Pacific*

สืบค้นจาก <http://www.worldbank.org/th/news/press-release/2015/04/13>

/developing-east-asia-pacific-growth-remains-robust-in-2015

Dr.Sartsada & Mrs.Navaporn Wiriyapunpong. (2015). *The Evaluation on Thai Pension System*.

